

AFRIKANSKA FÖRFATTARE

Söder om Sahara

ETT URVAL

Jag vill vara trumma

Bara trumma som ropat sig gammal i fullmånen i mitt land
Bara trumma med skinn garvat av solen i mitt land
Bara trumma gröpt ur de hårda stammarna i mitt land.

Jag

Bara trumma som bryter det slitna Mafalalas bittra tystnad
Bara trumma som hela livet förblödit i mitt folks batuquedans
Bara trumma förlorad i den förlorade nattens mörker.

O du människors gamle Gud
jag vill vara trumma
och inte flod
och inte blomma
och för närvarande inte assegaj
och inte ens poesi.

Bara trumma som ljuder som styrkans och livets sång
Bara trumma natten och dagen lång
dag och natt bara trumma
ända till den stora batuquefestens fullbordan!
O du människors gamle Gud
låt mig vara trumma
bara trumma!

José Craveirinha, Moçambique.

Ur Dikter. I tolkning av Örjan Sjögren. 2002.

Om man vill lära känna ett annat land, dess folk, seder och de samhälleliga förhållandena är det en bra början att läsa författarna från det landet. På den här listan har jag valt ut ett antal böcker från länder i Afrika söder om Sahara. Mitt mål är att ge en så mångsidig bild som möjligt av denna stora kontinent. Länderna är många och inom länderna bor många olika folkslag med olika språk och olika kulturer och religioner. Här finns både kristendom, islam och traditionella religioner.

Flera författare skriver om den besvikelse de känner över deras egna ledare efter självständigheten. Många ledare tar inte itu med korruption och de berikar sig själva och sin släkt. Många gånger utbryter också krig mellan olika folkgrupper eller klaner. Det beror ofta på att det var kolonialmakterna som drog upp gränser mellan länderna. Dessa gränser passade inte alltid befolkningsstrukturen.

Också gamla traditioner kan vara till bekymmer när man ska skapa ett modernt samhälle. Flera författare tar upp konflikten mellan det traditionella och det moderna. Ämnen inom detta område är kvinnans ställning och månggifte. De allra flesta böckerna är skrivna på de forna kolonialmaktens språk, alltså engelska, franska och portugisiska. Flera författare är nyskapare inom dessa språk och låter till exempel franskan eller engelskan anpassa sig till afrikanska förhållanden.

Den afrikanska litteraturen har en stor och omfattande muntlig tradition som lever än i dag. Man berättar olika slags folksagor, dilemmasagor, lurifaxsagor och fabler. Och liksom vi har Afrika mängder med ordspråk. Författaren Janne Lundström har samlat och gett ut på svenska flera afrikanska sagosamlingar: Regnbågens fånge, 1988, Demonernas ägg, 1993, Spindelns list, 1995.

T betyder att boken också finns som talbok.

Kalmar december 2002

Catharina Engström

VÄSTAFRIKA

Benin

Pliya, Jean (1931), Repslagarna. Övers. Gunnel von Friesen. 1996. 290 s. Orig:s titel: Les tresseurs de corde. 1987.

En satirisk roman om ett land efter självständigheten. **T**

Elfenbenskusten

Kourouma, Ahmadou (1927), Allah gör som han vill. Övers. Åsa Larsson. 2002.

208 s. Orig:s titel: Allah n'est pas obligé. 2000.

En aktuell bok som handlar om barnsoldater i inbördeskriget i Elfenbenskusten.

Ghana

Aidoo, Ama Ata (1942), Förändringar: en kärlekshistoria. Övers. Boel Unnerstad. 2002. 353 s. Orig:s titel: Changes. 1991.

Ama Ata Aidoo själv säger att boken är en berättelse om en kvinnas resa genom livet.

Armah, Ayi Kwei (1939), De ännu inte födda. Övers. Jan Ristarp. 1984. 212 s. Orig:s titel: The beautiful ones are not yet born. 1968.

En samhällskritisk skildring av ett afrikanskt land efter självständigheten på 1960-talet. **T**

Guinea

Laye, Camara (1928-1981), Svart barn. Övers. Ingemar och Mikaela Leckius. 1976. 125 s. Orig:s titel: L'enfant noir. 1953.

Camara Laye skriver om sin barndom i Guinea på 1930-talet. **T**

Kamerun

Oyono, Ferdinand (1929), En boys liv. Övers. Britte-Marie Bergström. 1977. 159 s. Orig:s titel: Une vie de boy. 1956.

En dagbok av en ung pojke som är tjänare hos en kolonialtjänsteman. Genom sin naivitet blir dagboken mycket avslöjande.

Kap Verde

Almeida, Germano (1945), Herr Napumoceno da Silva Araújo's testamente: en roman. Övers. Irene Anderberg. 1999. 151 s. Orig:s titel: O testamento do Sr. Napumoceno da Silva Araújo. 1988.

En kärlekshistoria och en familjekrönika. **T**

Mali

Diabaté, Massa Makan (1938-1988), När löjtnanten kom hem till Mali: en trilogi om Kouta. Övers. Gunnel von Friesen. 1999. 360 s. Orig:s titlar: Le lieutenant de Kouta. 1983. Le coiffeur de Kouta. 1980. Le boucher de Kouta. 1982.

Boken innehåller tre olika berättelser som utspelar sig i Mali: om löjtnanten, om barberaren och om slaktaren. Det är drastiska, våldsamma och dråpliga historier om byborna.

Ouologuem, Yambo (1940), Våld. Övers. Arne Häggqvist. 1970. 268 s. Orig:s titel: Le devoir de violence. 1968.

En historisk krönika om 700 år av våld i Afrikas historia.

T

Nigeria

Achebe, Chinua (1930), Allt går sönder. Övers. Ebbe Linde. 1967. 190 s. Orig:s titel: Things fall apart. 1958.

Boken är en klassiker i afrikansk litteratur. Författaren skildrar vad som händer i ett afrikanskt samhälle vid mötet med de vita inkräktarna. **T**

Amadi, Elechi (1934), De stora dammarna. Övers. Torsten Hansson. 1980. 245 s. Orig:s titel: The great ponds. 1969.

Bokens tema är en konflikt mellan två byar och tron på det övernaturliga. **T**

Emecheta, Buchi (1944), En kvinna - en mor. Övers. Olof Hoffsten. 1986. 299 s. Orig:s titel: The joys of motherhood. 1979.

Emecheta skriver om en kvinnas kamp först för att få de barn varje afrikansk kvinna förväntas få och sedan för att försörja dem och låta dem få en utbildning. **T**

Okri, Ben (1959), Farlig kärlek. Övers. Thomas Preis. 1997. 380 s. Orig:s titel: Dangerous love. 1996.

En kärlekshistoria i nutid i den myllrande storstaden Lagos i Nigeria. **T**

Soyinka, Wole (1934), Aké, - barndomsåren. Övers. Lennart Olofsson. 1983. 273 s. Orig:s titel: Aké - the years of childhood. 1981.

Författaren skriver om sin barndom i Nigeria på 1930-talet. Han växer upp i en kristen familj. **T**

Tutuola, Amos (1920-1997), Palmvindrinkaren. Övers. Karin Ahlin. 1961. 126 s. Orig:s titel: The palm-wine drinkard, and his dead palm-wine tapster in the deads' town. 1952.

En av de tidiga afrikanska romanerna och en drastisk skröna som bygger på den afrikanska muntliga traditionen. **T**

Senegal

Ba, Mariama (1929-1981), Brev från Senegal. Övers. Jadwiga P. Westrup. 1980. 142 s. Orig:s titel: Une si longue lettre. 1980

En kvinna i Senegal skriver brev till en väninna och berättar om sitt äktenskap. Diskussionen rör mannens rätt att ha mer än en hustru. **T**

Fall, Aminata Sow (1941), Tiggarnas strejk. Övers. Birgitta Schwartzman. 1991.

134 s. Orig:s titel La grève des bàttu. 1979.

Hälsoministern i ett land beslutar sig för att förbjuda tiggeri i huvudstaden. Boken driver med fåfänga och karriärlystnad. **T**

Ousmane, Sembéne (1923), Guds träbitar. Övers. Jan Ristarp. 1978. 308 s. Orig:s titel: Les bouts de bois de Dieu. 1960.

Guds träbitar är en kollektivroman. Den handlar om järnvägsarbetarens strejk och bygger på en verklig strejk i slutet av 1940-talet i Västafrika. **T**

ÖSTAFRIKA

Etiopien

Wondmeneh, Yeshiwork (1958), När bergen andas. 2002. 224 s.

Kenya

Mwangi, Meja, Farlig vänskap. Övers. Susanna Almqvist. 1999. 119 s. Orig:s titel: Kariuki - adventures with little white man (manus).

Händelsen utspelar sig Kenya på 1950-talet då mau-mauserna gjorde uppror. Ungdomsbok. **T**

Ngugi wa thiong'o (1938), Djävulen på korset. Övers. från kikuyu av Alexander Mauigai 1982. 275 s. Orig:s titel: Caitani mutharaba-ini. 1982.

Författaren har ofta skrivit samhällskritiskt om Kenya. **T**

Somalia

Farah, Nuruddin (1946), Kartor. Övers. Lennart Olofsson. 1987. 296 s. Orig:s titel: Maps. 1986.

Om en moderlös pojke i Somalia och hans fostermor som är etiopiska. Ett tema i boken är misstänksamheten mot invandrare från grannlandet Etiopien och konflikten mellan de båda länderna. **T**

Tanzania

Vassanji, Moyez G. (1950), Hemligheternas bok. Övers. Roy Isaksson. 1996. 365 s. Orig:s titel: The book of secrets. 1995.

Författaren som är av indiskt ursprung är en av de få författare som skriver om indierna i Afrika. **T**

Uganda

Isegawa, Moses (1963), Despoternas maskerad. Övers. Tove Janson Borglund. 2001. 471 s. Orig:s titel: Abessijnse kronieken. 1998.

Despoternas maskerad en skildring av en ung mans uppväxt i Idi Amins Uganda på 1970-talet. **T**

p'Bitek, Okot (1931-1982), Lawinos sång. En afrikansk kvinnas klagan. Övers. Margareta Ekström. 1971. 203 s. Orig:s titel: Song of Lawino. 1966.

En afrikansk kvinna klagar över sin man som tagit sig en ny hustru. **T**

SÖDRA AFRIKA

Angola

Pepetela (Pestana, Artur) (1941), Sköldpaddans historia. Övers. Gunilla Winberg. 2000. 161 s. Orig:s titel: Parábola

do cágado velho. 1996.

Boken handlar om krigets och i det här fallet inbördeskrigets vanvett.

Rui, Manuel (1941), Jag ville jag vore en våg. En svinhistoria från Angola. Övers. Hillevi Nilsson. 1990. 91 s. Orig:s titel: Quem me dera ser onda. 1982.

En familj i ett höghus i huvudstaden i Angola skaffar sig en liten gris som så småningom när den blir stor ska bli till en festmiddag. **T**

Soromenho, Castro (1919-1968), Död jord. Övers.

Alexander Fernandos och Arne Lundgren. 1976. 200 s. Orig:s titel: Terra morta. 1949.

Boken handlar om hur portugiserna brutalt utnyttjar den lokala befolkningen i gruvorna i Angola.

Botswana

Head, Bessie (1937-1986), Serowe: Village of the rain wind. 1981. 200 s.

Boken är en beskrivning av livet i byn Serowe i Botswana där Bessie Head bodde efter sin flykt från Sydafrika.



Moçambique

Couto, Mia (1955), Sömngångarland. Övers. Marianne Eyre. 1995. 229 s. Orig:s titel: Terra sonâmbula. 1994.

Boken handlar om kriget i Moçambique och den drabbade civilbefolkningen. **T**

Craveirinha, José (1922), Dikter i tolkning av Örjan Sjögren. 2002. 136 s.

Sydafrika

Abrahams, Peter (1919), Mörk gryning. Övers. Margareta Suber. 1960. 316 s. Orig:s titel: Tell freedom: memoires of Africa. 1954. **T**

Om en uppväxt i en kåkstad i Johannesburg under apartheidtiden.

Coetzee, J. (1942), Historien om Michael K. Övers. Thomas Preis. 1984. 213 s. Orig:s titel: Life & times of Michael K. 1983.

Boken utspelar sig i ett framtida Sydafrika där det råder inbördeskrig. **T**

Jooste, Pamela, Som vatten på vilda platser. Övers. Britt Arenander. 292 s. Orig:s titel: Like water in wild places. 2000.

Författaren beskriver hur apartheidsystemet kan skära rakt igenom en familj. **T**

La Guma, Alex (1925-1986), I dimman då sommaren dör. Övers. Boo Cassel. 1982.

215 s. Orig:s titel: In the fog of the seasons' end. 1972. Boken handlar om två politiska aktivister som kämpar mot raslagarna.

Magona, Sindiwe (1945), Mödrar emellan. Övers. Ulla Danielsson. 2002. 229 s. Orig:s titel: Mother to mother. 1998.

En mor vars son mördat en ung vit kvinna skriver brev till denna kvinnas mor. Boken bygger på en verklig händelse.

Mda, Zakes, Det rödas hjärta. Övers. Roy Isaksson. 2002. 332 s. Orig:s titel: The heart of redness. 2000.

Boken handlar om en bykonflikt hos xhosafolket som går tillbaka till 1800-talet. **T**



Mofolo, Thomas (1876-1948), Chaka. Utg på sesotho 1925. Första eng övers. 1931. Andra eng övers. 1981. 168 s.

Författaren skriver om den mytomspunne zuluhövdingen Chaka. Boken är en klassiker i den sydafrikanska litteraturen.

Mphahlele, Es'kin (1921), Nerför andra avenyn. Övers. Marianne Gerland-Ekeroth. 1965. 239 s. Orig:s titel: Down second avenue. 1959.

Om en pojkes bildningsväg under apartheid.

Ndebele, Njabulo (1948), Dårar och andra berättelser. Övers. Roy Isaksson. 1998. 275 s. Orig:s titel: Fools and other stories. 1983.

Boken består av berättelser från en svart kåkstad i Sydafrika under apartheid. **T**

Nkosi, Lewis (1936), Parningslek. Övers. Hans O. Sjöström. 1986. 175 s. Orig:s titel: Mating birds. 1986.

En ung välutbildad zuluman anklagas för våldtäkt på en vit kvinna. **T**

Pinnock, Patricia Schonstein, Skyline. Övers Roy Isaksson. 2002. 180 s. Orig:s titel: Skyline. 2000.

Berättelser om människor i ett höghus. I centrum står två systrar som får ta hand om sig själva.

Wicomb, Zoë (1948), Du kan inte gå vilse i Kapstaden. Övers. Maria Ortman. 1988. 185 s. Orig:s titel: You can't get lost in Cape Town. 1987.

Boken är sammanfogad av en rad berättelser om en ung färgad flicka. Hon härstammar från griqua-folket, ett av ursprungsfolken. **T**

Zimbabwe

Dangaremba, Tsitsi (1959), Rotlös. Övers. Irja Carlsson. 1990. 264 s. Orig:s titel: Nervous conditions. 1988. Den här boken utspelar sig i Zimbabwe på 1960-talet när landet fortfarande var koloniserat och hette Rhodesia. Den handlar om en ung flickas kamp för att få gå i skolan. **T**

Lessing, Doris (1919), Gräset sjunger. Övers. Gunvor och Bertil Hökby. 1951.

171 s. Orig:s titel: The grass is singing. 1950. Författaren skildrar en fattig vit familj på en liten farm i Rhodesia på 40- eller 50-talet. En klassiker. **T**

Vera, Yvonne (1954), Under tungan. Övers. Roy Isaksson. 1999. 156 s. Orig:s titel: Under the tongue. 1996. På ett poetiskt språk leder oss Yvonne Vera in i berättelsen om en ung kvinna som försöker förstå vad hon varit med om. Boken tar upp ett ämne som är tabu i Zimbabwe, sexuella övergrepp. **T**

Böcker att läsa vidare i:

Norström Rideus, Barbro, 100 vägar till Afrika. En introduktion till modern afrikansk skönlitteratur. 1995.

Ruuth-Bäcker, Karin, Bakom maskerna. En introduktion till den moderna afrikanska litteraturen söder om Sahara. 2002.